

מוח

הכל נחקר במשפחה

**כשבמשפחת לרמן מדברים על מוח סוער,
אין לדעת האם הכוונה למחלת האפילפסיה שאותה הם
חוקרים, או למוחות המבריקים שלהם עצמם: הסבא, נוירולוג
שהיה מראשוני המומחים לאפילפסיה בארץ; בתו, פרופסור
לנוירוגנטיקה החוקרת את המחלה; והנכדה, ששוקדת
על הדוקטורט בגנטיקה מולקולרית ומקווה להגיע לפריצת
דרך מחקרית ולתת תקווה לחולים | סמדר שיר**

ד"ר פנחס לרמן עלה מפולין לתל-אביב בגיל 7, וכשבגר נסע ללמוד באוניברסיטת ז'נבה. "זה היה לפני קום המדינה, ובארץ עוד לא היו בתי ספר לרפואה. נמשכתי למקצוע הזה מפני שאמא שלי הייתה אחות במקצועה, וראיתי כמו עיניי כמה סיפוק היא שואבת מעזרה לחולים. הלימודים היו יקרים, ולא גדלתי בבית עשיר. אבי היה מורה. אבל הורי הקדישו לי את חייהם מפני שנשארתי בן יחיד. אחי הגדול נהרג כשהאיטלקים הפציצו את תל-אביב במלחמת העולם".

בז'נבה הוא נפגש מחדש עם אביבה, שנסעה ללמוד שם פסיכולוגיה. "הכרנוו בילדותנו, למדנו באותו בית ספר עממי, ומסיבות רומנטיות התחתנו בפריז", הוא מציין. בשו בו ארצה התמחה ברפואת ילדים בבילינסון, נסע לבוסטון להשתלמות בנוירולוגיה פדיאטרית עם תתי-התמחות באפילפסיה ("ראיתי שזה השטח הנוירולוגי שבו אפשר לעזור לחולה הכי הרבה") ובמשך ארבעה עשורים ניהל בבילינסון את מכון ה-EEG והמרפאה לטיפול באפילפסיה. "אפשר לומר שאני האבא של האפילפסיה בישראל", הוא מצטט, "ואני מרשה לעצמי לומר שראיתי ברכה בעמלי. הצלחתי לעזור להרבה מאוד חולים". בספר שכתב, "מחלה עם תקווה", הוא מרגיש את חשיבות הטיפול הטוטאלי, תרופתי לצד גנטי.

"ביקורת בעוד חמש שנים"

"כיום אבא שלי נראה איש נוח ולבבי, אבל בעבר היו איתו קטעים", מלשינה עליו בתו. "כשהוא פי ענה בדיקת EEG הוא כתב 'תקין כצפוי' או 'תקין כקודמו'. רופא שקיבל את התשובה הזאת חשב פעמיים לפני ששלח חולה לבריקה לא נחוצה. וכי שהפנו לאבא פציינט בן 80, ולדעתו הבריקה הייתה מיותרת, הוא כתב 'יש צורך בכיקורת בעוד חמש שנים'. ככה הוא חינך את הרופאים".
"לא שאפתי לחנך אותם", מתגונן אביה, "אבל לפעמים לרופאים יש גטייה לשלוח לבריקה מבלי

כשד"ר פנחס לרמן (85) סיים את לימודי הרפואה בז'נבה היה נהוג לומר ש'תפקידו של הנוירולוג נגמר בקביעת האבחנה, כיוון שאחריה כבר אין מה לעשות'. דווקא בגלל האמירה הצינית הזאת הוא בחר להתמחות במוח. בישראל הוא ייסד את התחום הטיפולי באפילפסיה - מפני ש'באוכלוסייה הזאת אפשר להפוך אדם מנכה ב-100% למתפקד ב-100%".

בתו הבכורה, פרופ' טלי לרמן-שגיא (56), הלכה בעקבותיו - ואף עשתה צעד קדימה. כבר 15 שנה היא מנהלת את היחידה לנוירולוגיית ילדים בבית החולים וולפסון, ובמקביל היא פורצת דרך בתחום חקר הגנים של מחלות תורשתיות נדירות. בתה, שירה שגיא (25), הולכת בעקבות סבה ואמה - וצועדת קדימה גם היא. היא סיימה את השנה השלישית ללימודי רפואה בטכניון והתחילה את המסלול לדוקטורט בגנטיקה מולקולרית. "אמא שלי מקבלת משפחה ומחפשת את הגן הלקוי על מנת לאפשר לה להביא לעולם ילד בריא", היא אומרת. "ברוקטורט שלי אני מנסה להבין למה מוטציה בגן מסוים גורמת למחלה".

שלושה דורות של נוירולוגים שמקדישים את חייהם לאפילפסיה מתכנסים למפגש משפחתי על השולחן מונח המאמר הטרי שפירסמה שירה ב"Journal of Child Neurology" ובו תיארה מקרים מעניינים ומרגשים מהקריירה של סבה. "כשהעורך קיבל את המאמר היו לו שתי בקשות", מתגאה אמה. "הראשונה - לקבל תמונה של אבי. השנייה - שני סכר מה כל אחד מאיתנו תרם למאמה או שמחנו לפרט: פנחס לרמן תרם את נסיונו המקצועי, שירה שגיא כתבה מפיו את הסיפורים ואני ערכתי את המאמר".

"במשפחה שלנו", מעידה פרופ' לרמן-שגיא, "התפוח לא נפל ממש ליד העץ, הוא התגלגל קצת לצד, וטוב שכך. זה הפך את החיים שלנו ליותר מעניינים, ומעבר לכך... איך אגיד את זה מבלי להישמע מתנשאת? זה חשוב למדע".

